

EPÄILYTTÄVÄ PAKETTI

Koronatuet nakertavat suomalaisten EU-asenteita

- Suomalaiset suhtautuvat epäileväisesti Euroopan unionin koronaelpymispakettiin. Tukensa sille antaa 39 prosenttia, mutta yhtä moni (38 %) ei pidä pakettia Suomen etujen mukaisena.
- Hallituspuolueiden kannattajien enemmistö suhtautuu elpymispakettiin myönteisesti. Oppositiopuolueita kannattavat suhtautuvat siihen kielteisesti lukuun ottamatta kokoomusta äänestävien ryhmää, jossa puntit menevät tasan.
- Suomalaiseen EU-politiikkaan on laajaa tyytymättömyyttä. 72 prosenttia suomalaisista on sitä mieltä, että Suomen pitäisi ajaa omia kansallisia etujaan EU:ssa paljon nykyistä tiukemmin.
- Myönteinen suhtautuminen Suomen EU-jäsenyyteen on vähentynyt vuodessa 10 prosenttiyksikköä. Nyt jäsenyyteen suhtautuu myönteisesti puolet (50 %) ja neljännes (24 %) kielteisesti. Suomalaisten näkemykset yhteisvaluutta eurosta ovat niin ikään muuttuneet aiempaa vähemmän myönteisiksi.

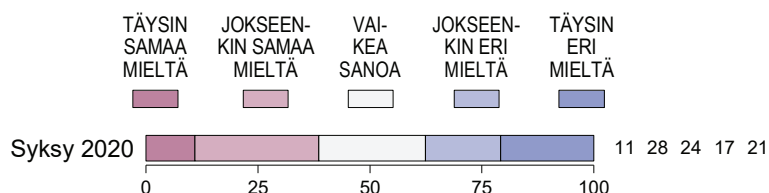
Suomalaisista 39 prosenttia ajattelee, että Suomen osallistuminen EU:n jäsenmaille avustuksia ja lainoja jakavaan elpymispakettiin on maamme etujen mukaista (Kuvio 1). Käytännössä yhtä moni (38 %) kuitenkin ottaa pakettiin kielteisen kannan. Neljännes (24 %) ei ota pakettiin kantaa.

Elpymispaketissa on kyse 750 miljardin euron elvytysrahasta, jonka Euroopan komissio lainaa rahoitusmarkkinoilta jaettavaksi edelleen jäsen-

maille avustuksina ja lainoina. Noin puolet rahojen käytöstä on suoria avustuksia jäsenmaiden hankkeisiin ja erilaisiin EU-ohjelmiin ja puolet lainoja jäsenmaille.¹

Mielipiteet paketista jakaantuvat erittäin voimakkaasti poliittisen suuntautumisen ja hallitusoppositioaseman mukaisesti.² Kaikkien hallituspuolueiden äänestäjien enemmistö on paketin takana, mutta rintama ei pysy täysin yhtenäisenä.

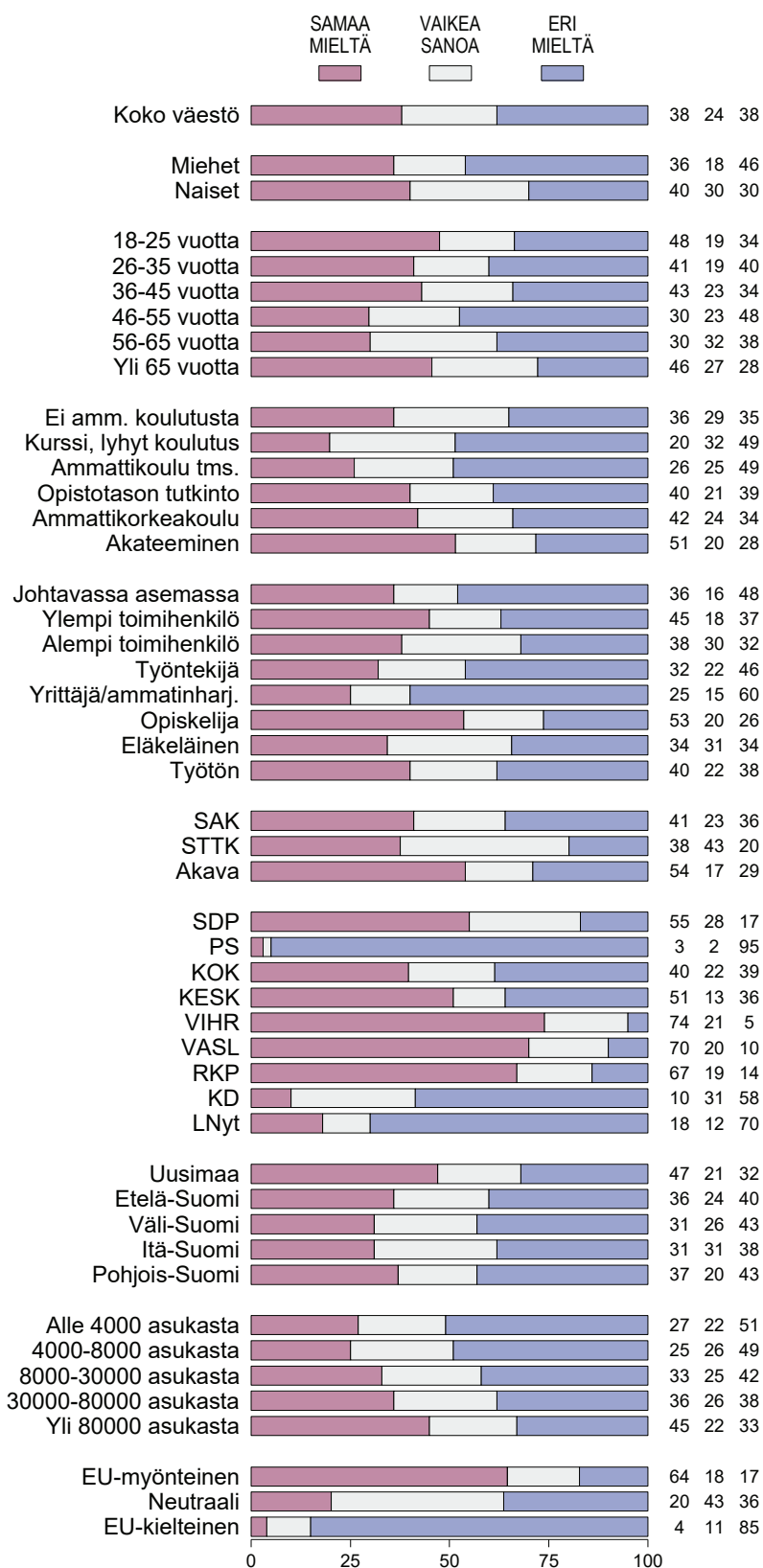
KUVIO 1. "Suomen osallistuminen EU:n jäsenmaille avustuksia ja lainoja jakavaan elpymispakettiin on maamme etujen mukaista" (%)

Vahvan tukensa elpymisvälineelle antavat vihreiden (74 %), vasemmistoliiton (70 %) ja RKP:n (67 %) kannattajat (Kuvio 2). Sitä vastoin pääministeripuolue SDP:n (55 %) ja kirstunvartija-

puolue keskustan (51 %) äänestäjien tuki jää vähäiseksi. Tuntuva osuus keskustan äänestäjistä (36 %) ei lähtisi mukaan EU:n pakettiin lainkaan. Suurimman yllätyksen tarjoavat kuitenkin pe-

KUVIO 2. "Suomen osallistuminen EU:n jäsenmaille avustuksia ja lainoja jakavaan elpymispakettiin on maamme etujen mukaista" (%)

rinteisesti hyvin EU-myönteiset kokoomuksen kannattajat, joista vain 40 prosenttia antaa tukensa elpymispaketille, kun yhtä moni (39 %) suhtautuu siihen torjuvasti.

Muiden oppositiopuolueiden kohdalla tuloksissa on vähemmän yllätyksiä. Perussuomalaisen kannattajat antavat paketille täystyrmäyksen. Heistä vain kolme prosenttia tukee Suomen osallistumista pakettiin ja peräti 95 prosenttia vastustaa. Niin ikään hyvin kielteisesti pakettiin suhtautuvat kristillisdemokraattien (10 % kannattaa) ja Liike Nytin (18 %) äänestäjät.

Liittovaltio pelottaa

Jakautunutta ja kokonaisuutena nuivaa suhtautumista elvytyspakettiin selittävät sen moninaiset poliittiset ulottuvuudet. Ensinnäkin kyse on rahasta. Suomen laskennallinen osuus paketin rahoittamiseksi nostettavasta komission lainasta on 6,6 miljardia euroa, mutta odotettavissa oleva tuki on noin 3,2 miljardia euroa.³ Paketti voidaan siis tulkita ylimääräiseksi tulonsiirroksi Suomesta muihin EU-maihin.

Aiemmista EVAn Arvo- ja asennetutkimuksista tiedetään, että suomalaiset suhtautuvat hyvin torjuvasti EU-maiden yhteisvastuun kasvatamiseen toistensa taloudenpidon ongelmista.⁴ Muun muassa valtiovarainministeri Matti Vanhasen (kesk.) esille tuoma argumentti siitä, että EU:n talouksien koordinoitu elvytys korona-kriisin jälkeen on myös Suomen etu,⁵ ei ole ainaakaan toistaiseksi täysin vakuuttanut suomalaisia.

Toiseksi kyse on arvoista ja politiikasta. Elvytyspaketti leivottiin osaksi kokonaisuutta, johon kuuluvat myös EU:n budjetti vuosille 2021–2027 sekä niin sanottu oikeusvaltiomekanismi. EU-rahaa on tarkoitus käyttää jatkossa enemmän ilmastotoimiin ja EU:n vihreän kehityksen ohjelman edistämiseen. Lisäksi jäsenmaiden on rahoitusta saadaksen sitouduttava noudattamaan EU:n yhteisiä oikeusvaltioperiaatteita. Suhtautuminen näihin kysymyksiin ei ole Suomessa täysin yksimielistä.

Kolmas kysymys liittyy suuntaan, johon EU on kehittymässä. Elpymispaketti ja EU:n sitä vastaan ottama velka sovittiin kertaluontoiseksi ratkaisuksi, mutta avauksia järjestelyn kehittämisestä pysyväksi on jo kuultu arvovaltaisilta tahoilta.⁶

EU-tason finanssipolitiikan kehittyminen voisi merkitä askelta kohti liittovaltiota, joka on suo-

malaisille punainen vaate.⁷ Kantoihin on voinut vaikuttaa myös tasavallan presidentti Sauli Niinistö, joka kesällä puuttui peliin ilmaisten kriittisen kantansa velalla rahoitettavaan pakettiin. Erityisesti hän kritisoi paketin synnyttämisprosessia, jossa EU:n perussopimuksia tulkittiin uudella tavalla.⁸

Tyytymättömyyttä suomalaiseen EU-politiikkaan

Eurooppalaisen tason politiikka on kuluneena vuonna ollut poikkeuksellisen paljon esillä tiedotusvälineissä. Näin ollen kansalaisille on myös tarjoutunut mahdollisuus pohtia käsityksiään päättäjiemme suoriutumisesta EU-tason päätöksenteossa. Heinäkuussa Eurooppa-neuvosto kokoontui pitkäksi venyneeseen kokoukseensa, jonka tuloksena syntyi sopu EU:n budjetista ja elpymispaketista.

Neuvotteluissa Suomi yhtyi EU:n niin sanotun nuukan nelikon (Ruotsi, Tanska, Itävalta ja Hollanti) vaatimukseen elpymispaketin rahoitukseen liittyvien vastuiden tarkkarajaisuudesta sekä itse paketin koostumuksen muuttamisesta vähemmän avustuksia ja enemmän lainoja sisältäväksi mutta otti kuitenkin etäisyyttä samaan maaryhmään kuulumisessa.⁹

Kansalaisten arvio edustajiemme toimista EU:ssa on yhtä vaisu kuin ennenkin. Reilu viidennes (22 %) ajattelee, että Suomi on saanut äänensä hyvin kuuluviin EU:n päätöksenteossa (Kuvio 3), mutta joka toinen (49 %) arvioi, ettei Suomen kädenjälki ole juuri näkynyt. Tämänkertainen tulos on linjassa koko jäsenyyssajan pääsääntöisesti kriittisten näkemysten jatkumon kanssa.

Vaikka Suomen EU-politiikkaan tyytyväisten osuudessa ei ole juuri muutosta tapahtunut, huomio kiinnittyy eri mieltä olevien osuuteen. Sen kasvua selittää osaltaan luopuminen Suomelle vuoden 2019 jälkimmäisellä puoliskolla kuuluneesta vaikutusvaltaisesta EU-puheenjohtajamaan tehtävästä.

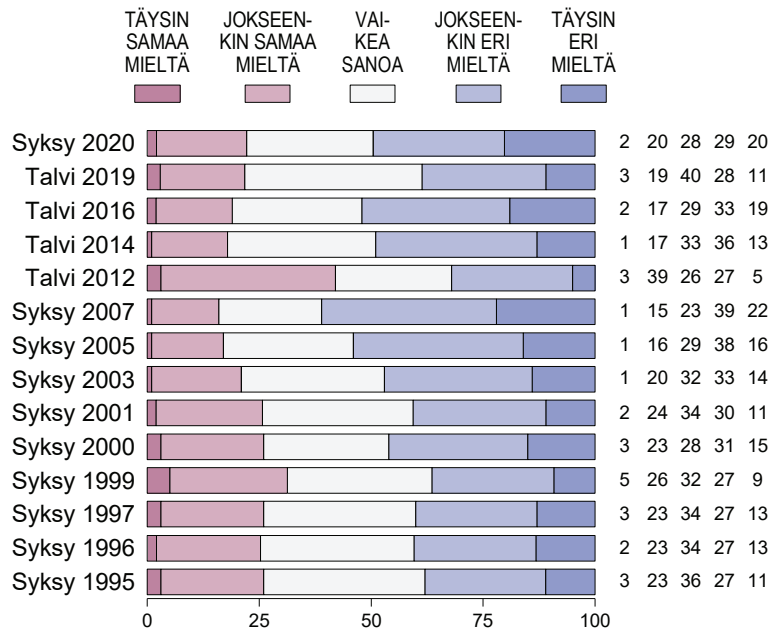
On kuitenkin myös ilmeistä, ettei pääministeri Sanna Marinin (sd.) ja hänen hallituksensa toiminta EU-asioissa ole sävyyttänyt suomalaisia, vaan sitä on pidetty liian värittömänä tai myöntyväisenä. RKP:tä äänestävät ovat ainoa väestöryhmä, jonka enemmistö (59 %) antaa päättäjillem-

---

Suomen kädenjälki ei ole näkynyt EU:ssa.

KUVIO 3. ”Suomi on saanut äänensä hyvin kuuluviin EU:n päätöksenteossa” (%)

* Vuosien 2000, 2014, 2016 ja 2019 tutkimuksia lukuun ottamatta aiemmat tulokset perustuvat EVAn EU-tutkimusarjaan.

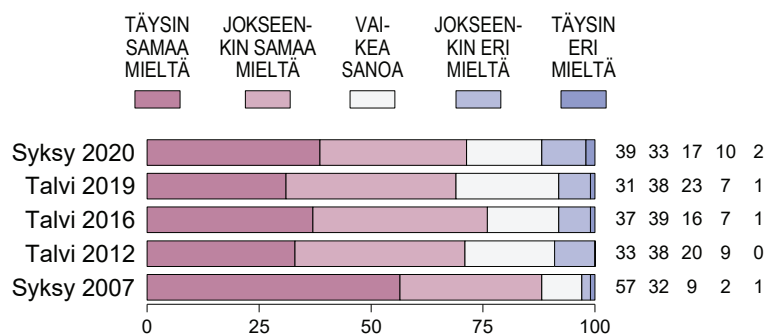
me tunnustusta (kaikki väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät Kuvioliitteestä julkaisun lopusta).

Toistaiseksi vain yhden kerran Suomen EU-jäsenyyden aikana kansalaisten arviot Suomen onnistumisesta Brysselin pöydissä ovat olleet voittopuolisesti myönteiset. Tämä nähtiin vuonna 2012, kun silloinen valtiovarainministeri Jutta Urpilainen (sd.) vaati vakuuksia Suomen osuudelle Kreikan toisen tukipaketin lainoista. Epäselväksi tosin jäi, voiko tämän vaatimuksen tuloksena syntynyttä tuottojenvaihtosopimusta kutsua vakuuksiksi.

Solidaarisuuskaan ei sytytä

Suomalaiset eivät siis ole aivan tyytyväisiä tapaan, jolla kotimaiset poliitikot hoitavat EU-politiikkaa. Parempaan pitäisi pystyä. Kohtuullisen selvää on myös se, haluaako suomalaisten enemmistö lisää EU-tason solidaarisuutta vai kansallisten etujen ajamista. Yli seitsemän kymmenesosa (72 %) nimittäin on sitä mieltä, että Suomen pitäisi ajaa omia kansallisia etujaan EU:ssa paljon nykyistä tiukemmin (Kuvio 4). Eri mieltä on vain kymmenesosa (12 %).

KUVIO 4. ”Suomen pitäisi ajaa omia kansallisia etujaan EU:ssa paljon nykyistä tiukemmin” (%)

Tässä hetkessä tulkittuna tulos tarkoittaa myös, etteivät koronakriisin yhteydessä esitetyt vetoamukset eurooppalaisen solidaarisuuden vahvistamiseksi juuri liikuta suomalaisia.

Vaade tiukan kansallisen näkökulman ylläpitämisestä on säilynyt vahvana läpi koko 2010-luvun. Kansallisen edun linjaa vaatii selkeä enemmistö kaikissa väestöryhmissä lukuun ottamatta vihreiden (40 %), RKP:n (42 %) ja vasemmistoliiton (50 %) kannattajia (ks. Kuvioliite).

Näkemyks kansallisen edun ajamisesta on historiassa tosin ollut tiukempikin. Vuonna 2007 lähes yhdeksän kymmenestä (89 %) piti Suomen EU-linjaa liian lepsuna. Vuonna 2012 suomalaiset muuttivat kantaansa hieman vähemmän ehdottomaksi euron kriisin hoidon myötä, ja samalla EU-jäsenyyden suosio lähti kasvuun.

Nyt koronakriisin ja sen hoitamiseksi leivotun elvytyspaketin kohdalla tällaista ”vastaantuloa” ei nähdä, itse asiassa pikemmin päinvastoin.

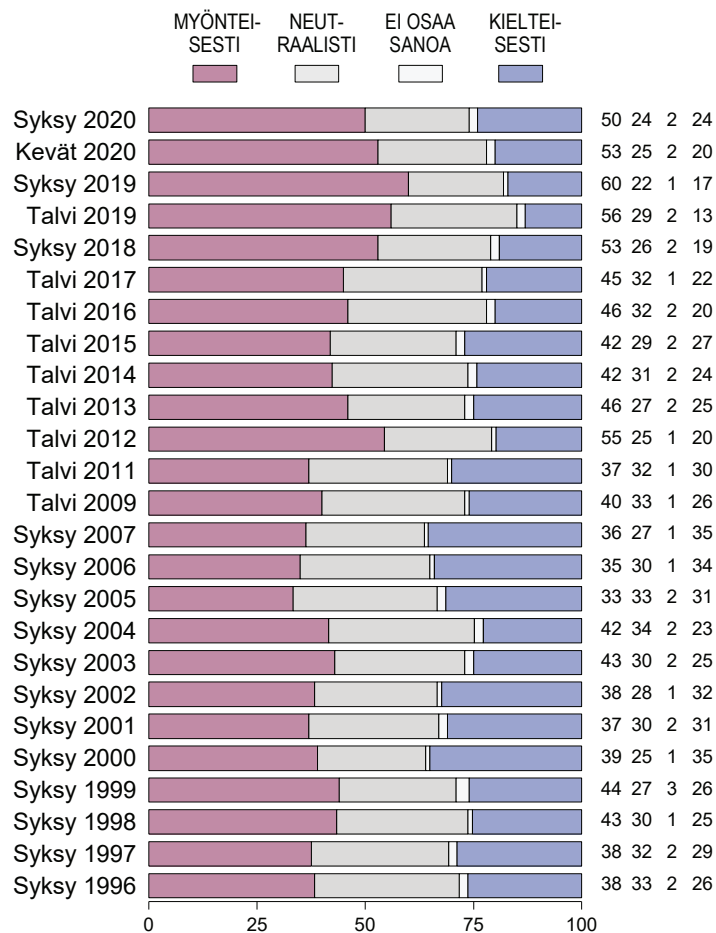
Jäsenyyskannat viilentyneet

Kaiken kaikkiaan koronakriisin aika on muuttanut suomalaisten suhtautumista EU-jäsenyyteen piirun verran vähemmän myönteiseen suuntaan. Nyt maamme EU-jäsenyyteen suhtautuu myönteisesti puolet (50 %) ja neljännes (24 %) kielteisesti. Toinen neljäsosa (24 %) ottaa jäsenyyteen neutraalin kannan (Kuvio 5).

Laskustaan huolimatta EU-jäsenyyden suosio on Suomessa edelleen jäsenyysajan keskiarvoa korkeammalla.¹⁰ Lisäksi jäsenyyteen kielteisesti suhtautuvien osuus on kasvustaan huolimatta yhä vain puolet myönteisten osuudesta.

Jäsenyyskantojen tasoa olennaisempaa voi kuitenkin olla kehityksen suunta. Vaikka muutokset viime keväästä ovat vähäiset, viilentyy suomalaisten EU-suhde jo toisena mittauskertana peräkkäin. Jäsenyyden suosio on pudonnut yhdes- sä vuodessa selvästi, tasan 10 prosenttiyksikköä.

KUVIO 5. Miten suhtautuu nykyisin maamme EU-jäsenyyteen (%)

Huomionarvoista on myös, se, että tammikuusta 2019 EU-kielteisyyks on kasvanut 13 prosentista 24 prosenttiin, siis 11 prosenttiyksikköä.

Siirtymä vähemmän myönteisiin EU-kantoihin on laaja-alainen. Asenteet ovat viilenneet lähes kaikissa väestöryhmissä syksyn 2019 lukuihin verrattaessa.¹¹ Ainoa poikkeus ovat RKP:n kannattajat, joiden EU-myönteisyys (87 %) on vahvistunut nousten kaikkien väestöryhmien kärkeen.¹²

EU-kannatuksen pieneneminen on laajaa.

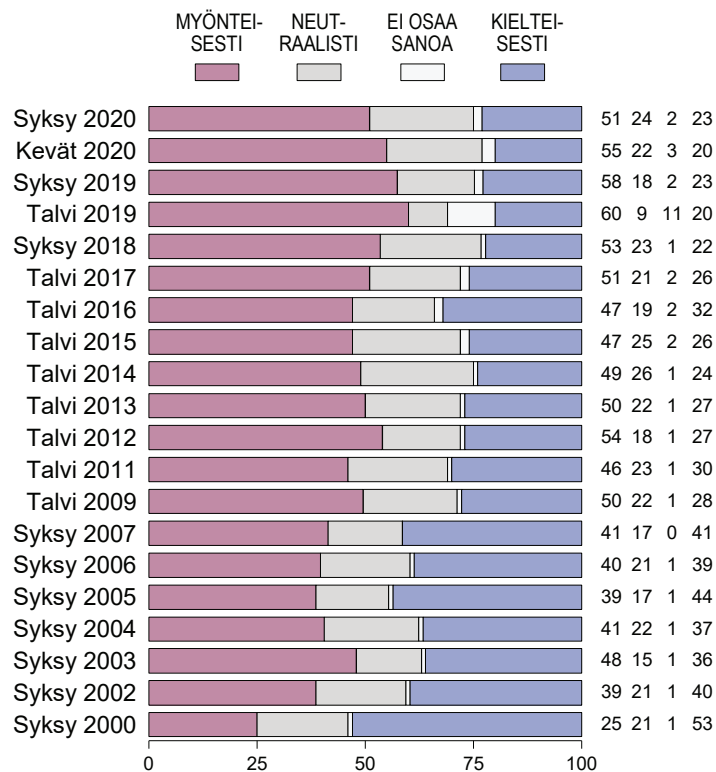
EU-kannat jakautuvat väestöryhmien välillä pitkälti viime vuosien tapaan. Muita hyvin EU-myönteisiä ryhmiä ovat vihreitä (81 %), kokoomusta (76 %) ja SDP:tä (71 %) äänestävät. Myös akateemisesti koulutettujen (68 %) sekä opiskelijoiden, vasemmistoliiton kannattajien ja ylempien toimihenkilöiden (kaikki 66 %) suhtautuminen on vahvan EU-myönteistä. Jokaisessa näistä väestöryhmistä EU-myönteisyys on kuitenkin laskenut vuodesta 2019 noin 10 prosenttiyksikköä. Vastaa-

va pudotus nähdään myös keskustaa äänestävien kohdalla (59 %), mutta vihreiden ja SDP:n kannattajaryhmissä pudotus jää vähäisemmäksi.

Kaikkein vähiten EU-jäsenyyteen myönteisesti suhtautuvia löytyy perussuomalaisten kannattajista (10 %), joista kielteisen kannan ottaa nyt peräti kolme neljästä (74 %). Vähäistä EU:n suosio on myös kristillisdemokraattien kannattajien (13 % myönteisiä, 35 % kielteisiä) sekä Liike Nytin äänestävien (26 % ja 57 %) parissa. Kaikissa kolmessa ryhmässä asenteet ovat kääntyneet rutkasti EU-kielteisemmiksi yhdessä vuodessa.

Tarkasteltaessa väestöryhmiä EU-kielteisyyden näkökulmasta, huomattavan paljon kriittisyyttä ja sen kasvua löytyy edellä mainittujen lisäksi yrittäjistä (40 % myönteisiä, 46 % kielteisiä) ja pienehköissä kunnissa (4 000–8 000 asukasta) asuvista (29 % ja 44 %). Entiseen tapaan EU:hun suhtaudutaan maaseudulla varautuneemmin kuin kaupungeissa, mutta unionin suosio on laskenut molemmissa.

KUVIO 6. Miten suhtautuu siihen, että rahayksikkömme vaihdettiin markasta euroksi (%)

*Kysymysmuoto muuttunut seurannan aikana. Ennen vuotta 2011 kysymys kuului: '... siihen, että marka korvattiin [korvataan] eurolla vuoden 2002 alussa'. Vuosien 2003, 2005, 2007 ja 2012 tulokset perustuvat EVAn EU-asennetutkimukseen.

EU:n ja suomalaisten romanssi on ohi

Suomalaisten EU-näkemyksen hiipumisesta kielii myös se, että suhtautuminen euroon on niin ikään pudonnut vuoden 2019 huippulukemista. Euroasenteissa lakipiste saavutettiin jo tammi-kuun 2019 mittauksessa, jolloin myönteisesti yhteisvaluutta euroon suhtautuvien osuus hypähti 60 prosenttiin. Sen jälkeen lukema on pudonnut yhdeksän prosenttiyksikköä. Nyt euroon suhtautuu myönteisesti puolet (51 %) ja vajaa neljännes (23 %) ottaa siihen kielteisen kannan (Kuvio 6).

Suhtautuminen euroon on viime vuodet seurannut melko pitkälti samoja latuja kuin asennoituminen EU-jäsenyyteen, ja nyt luvut ovat lähes identtiset. Myös vastausten jakautuminen väestöryhmittäin on pitkälti samankaltaista. EU-myönteiset suhtautuvat myös euroon myönteisesti. Kaikkein suopeimmin suhtautuvat RKP:tä (83 %), vihreitä (78 %) ja kokoomusta (73 %) äänestävät. Avoimen kielteistä suhtautuminen on vain perussuomalaisia äänestävillä (17 % myönteisiä ja 55 % kielteisiä).

EU-jäsenyyden tavoin arviot eurosta ovat edelleen pitkän aikavälin keskiarvolukemia positiivisemmat, mutta ne ovat jäsenyyskantojen tapaan muuttuneet vähemmän myönteisiksi.¹³

EU:n kehityksen suunta näyttäisi herättävän suomalaisissa jossain määrin levottomuutta. Päätös elpymisrahastosta saattaa olla merkittävä käänne Euroopan unionin kehityksessä, jossa EU:lle luodaan itsenäistä, jäsenmaista erillistä finanssipolitiikkaa, johon saattaa sisältyä tulevaisuudessa myös jäsenmaista erillinen veronkanto-oikeus. Tällaista kehitystä voi perustellusti kuvailla liittovaltiokehitykseksi, ja siihen suomalaiset suhtautuvat varauksella. Enemmistölle EU on ystävä, kunhan se pysyy lestissään.

Lähteet

Council of the European Union (2020). Infographic – Recovery and Resilience Facility: the Council's position, <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/20201006-recovery-resilience-rrf/> (haettu 11.12.2020).

Haavisto, I. (2012). EU vai EI? – EVAn Arvo- ja asennetutkimus 2012, Taloustieto Oy, Helsinki.

Haavisto, I. (2019). Vapaus, vakaus ja vauraus – Mitä EU-jäsenyys merkitsee nykysuomalaisille, EVA Analyysi No. 75, Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA.

Kirjoittaja

Ilkka Haavisto on EVAn tutkimuspäällikkö.

Viitteet

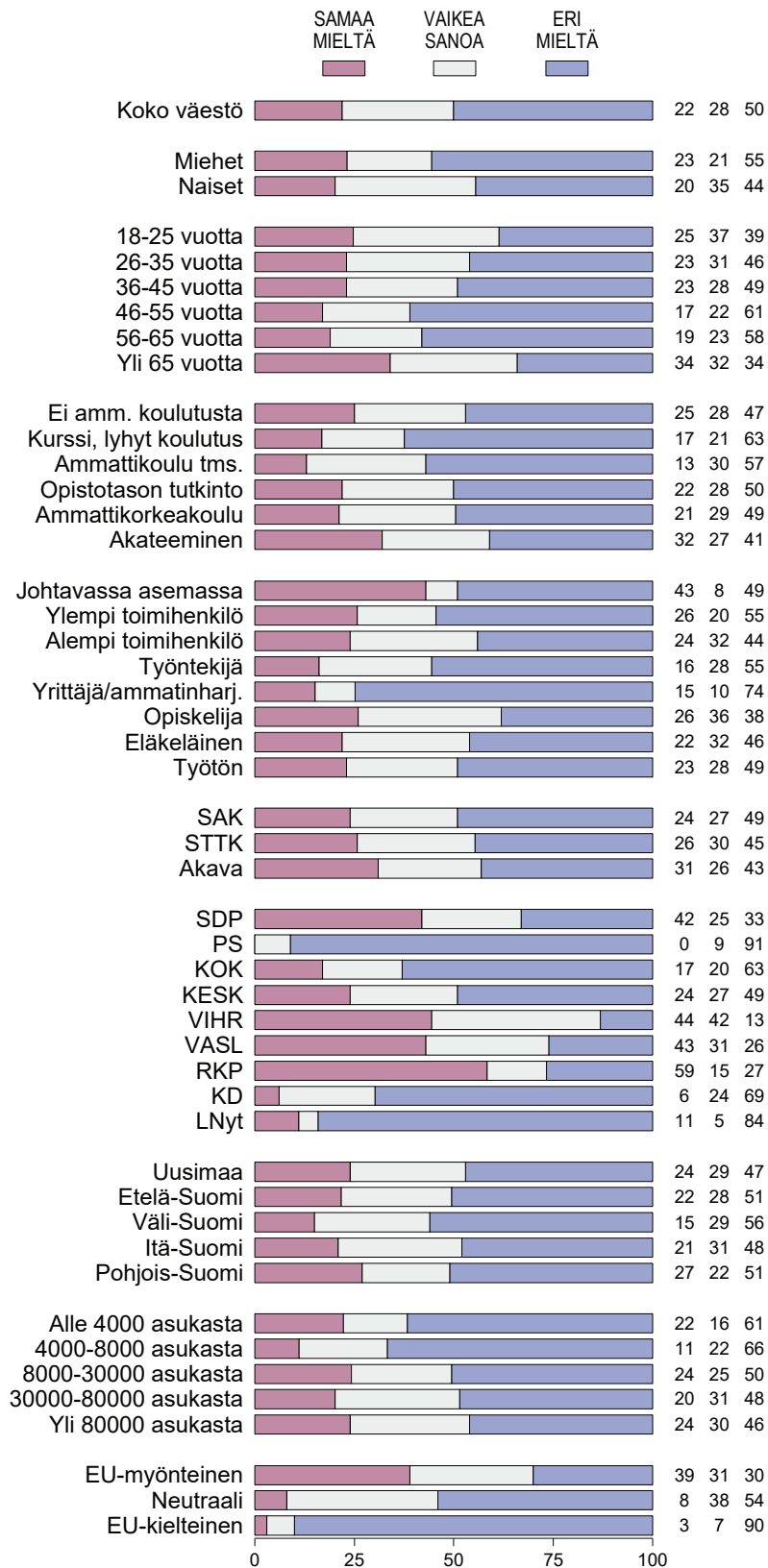
- 1 Elpymispaketissa on 390 miljardia euroa avustuksia ja 360 miljardia euroa lainoja, ks. Council of the European Union (2020).
- 2 Suuria vaihteluita väestöryhmissä havaitaan myös koulutuksen, sosioekonomisen statuksen ja iän mukaan.
- 3 Elpymispaketin rahoitus koostuu varsinaisen Elpymis- ja palautumisvälineen (RRF) lisäksi myös muista rahastoista, joiden osuus Suomelle tulevista varoista on arvioitu 800–900 miljardiksi euroksi. ks. <https://vm.fi/tietoa-eu-n-elpymisvalineen-rahoituksesta-ja-ohjelmista>
- 4 Ks. Haavisto (2012), ss. 38–40. Myös EVAn vuoden 2019 Arvo- ja asennetutkimuksessa enemmistölle (53 %) EU merkitsi "tulonsiirtounionia, jossa tuemme verovaroin muiden maiden kansalaisia".
- 5 <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000007647726.html>
- 6 <https://www.politico.eu/article/ecbs-lagarde-lets-discuss-permanent-eu-debt/>
- 7 Ks. Haavisto (2019), ss. 7–8.
- 8 <https://www.presidentti.fi/puheet/tasavallan-presidentti-sauli-niiniston-puhe-suurlahettilaskokouksessa-25-8-2020/>
- 9 Suomi ei myöskään vaatinut itselleen jäsenmaksupalautuksia ehtona elpymispaketin hyväksymisestä toisin kuin nuukan nelikon maat. Niiden sijaan Suomi neuvotteli EU-budjettiin itselleen niin sanotun "kirjekuoren", joka pitää sisällään Suomelle kohdennettua EU-rahaa maaseudun kehittämiseen sekä aluetukiin Pohjois- ja Itä-Suomessa, ks. <https://vnk.fi/-/paaministerin-ilmoitus-eu-n-monivuotisesta-rahoituskehityksesta-ja-elpymiskokonaisuudesta>.
- 10 Koko jäsenyysajan mittausten keskiarvot ovat 44 % (myönteinen suhtautuminen) ja 26 % (kielteinen).
- 11 Työttömien ja kokonaan vailla ammatillista koulutusta olevien kohdalla asenteissa ei havaita mainittavaa muutosta.
- 12 Väestöryhmän pienuuden takia RKP:n kannattajia koskevia tuloksia on pidettävä suuntaa antavina. Sama varauksella koskee myös Kristillisdemokraattien ja Liike Nytin äänestäjäryhmiä.
- 13 Vuosien 2000–2020 mittausten keskiarvot ovat 45% (myönteinen suhtautuminen) ja 29 % (kielteinen).

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 019 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 16.–28.10.2020. Vastajat edustavat koko maan 18–79-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internetpaneelilla ja painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy, joka on laatinut myös tulosgrafiikan. Tulokset ja niiden tarkemmat väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984. Tuloksiin voi tutustua osoitteessa: www.eva.fi/arvopankki.

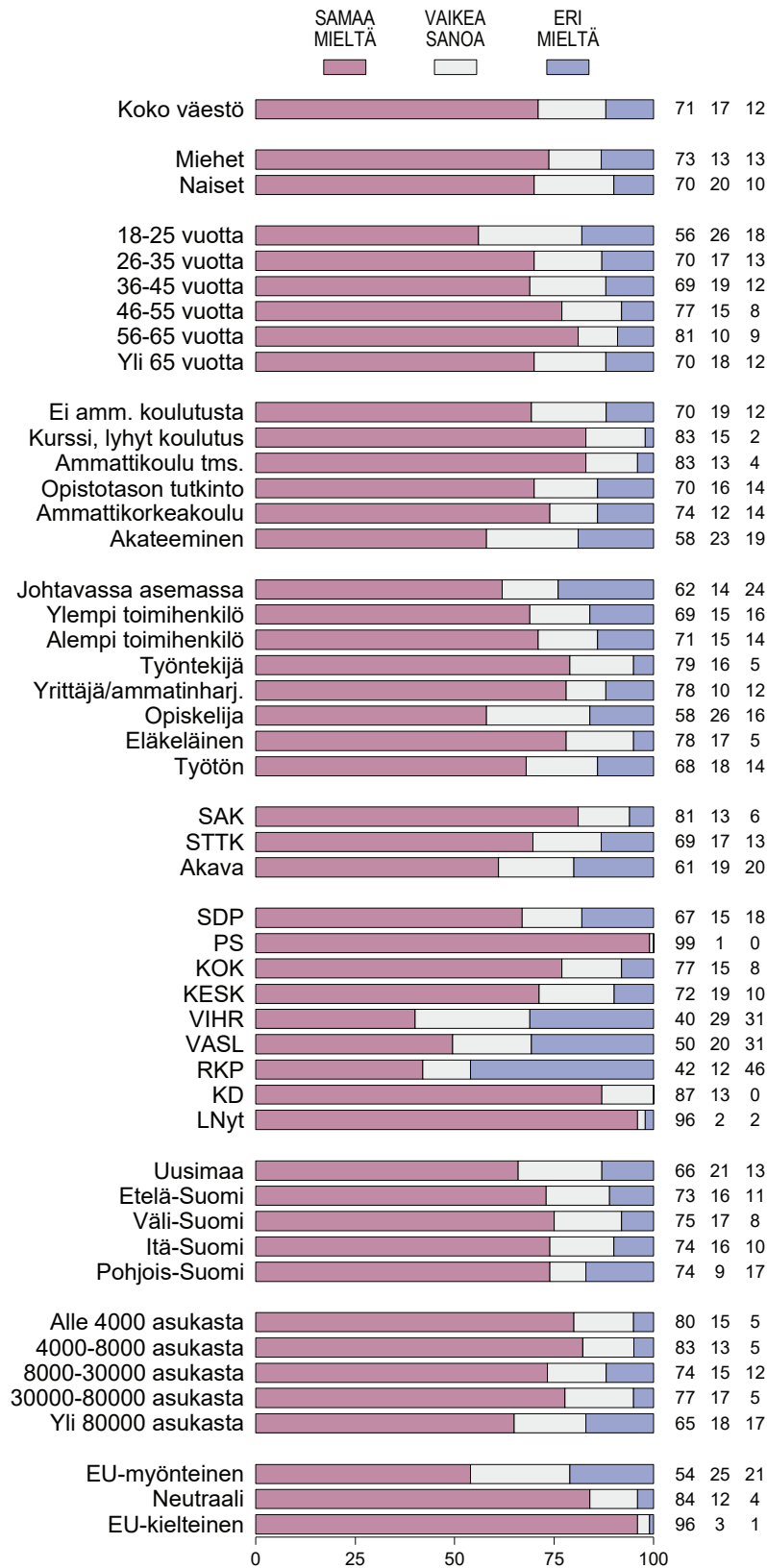
Kuvioliite

"Suomi on saanut äänensä hyvin kuuluviin EU:n päätöksenteossa" (%)

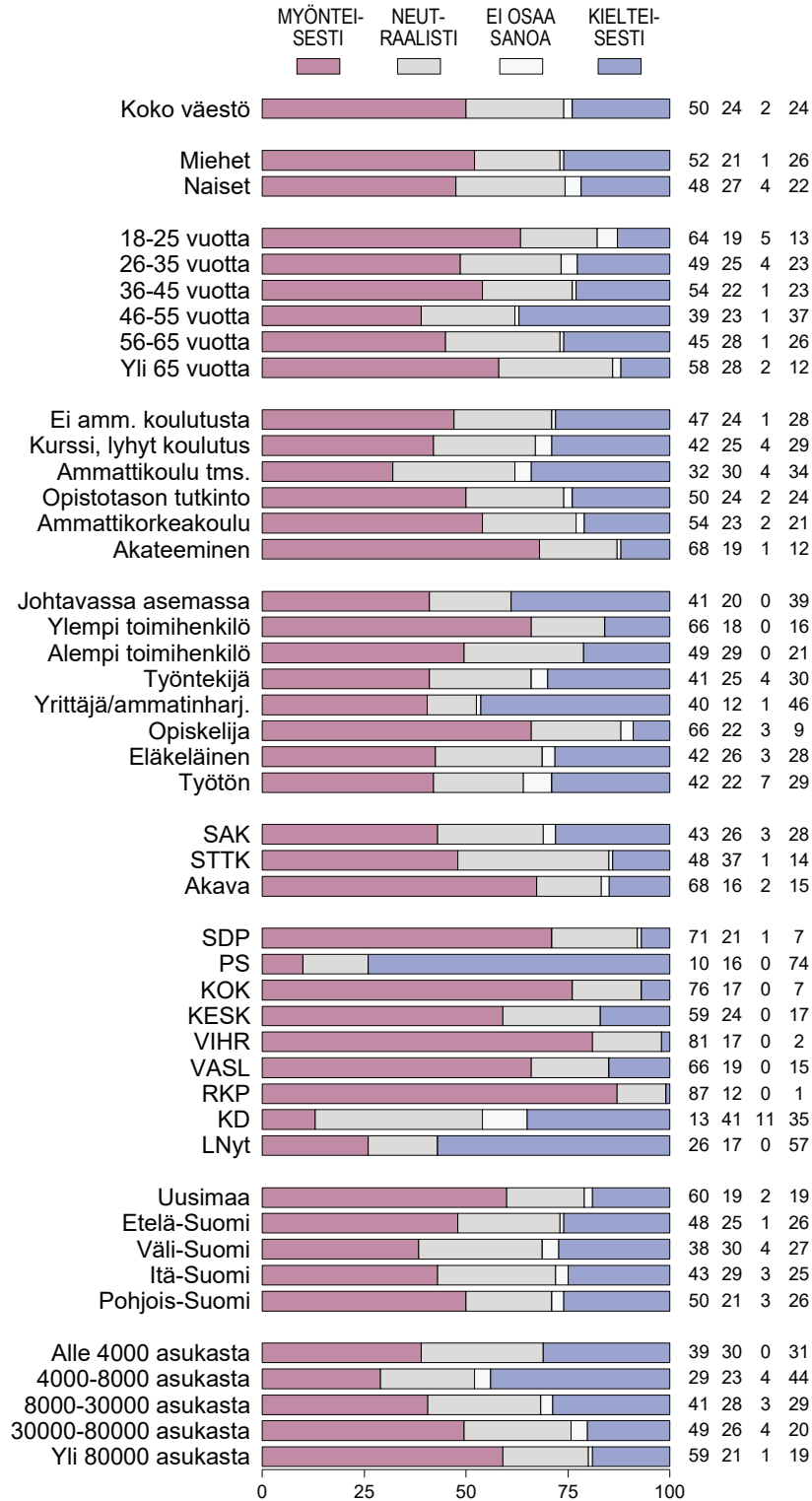

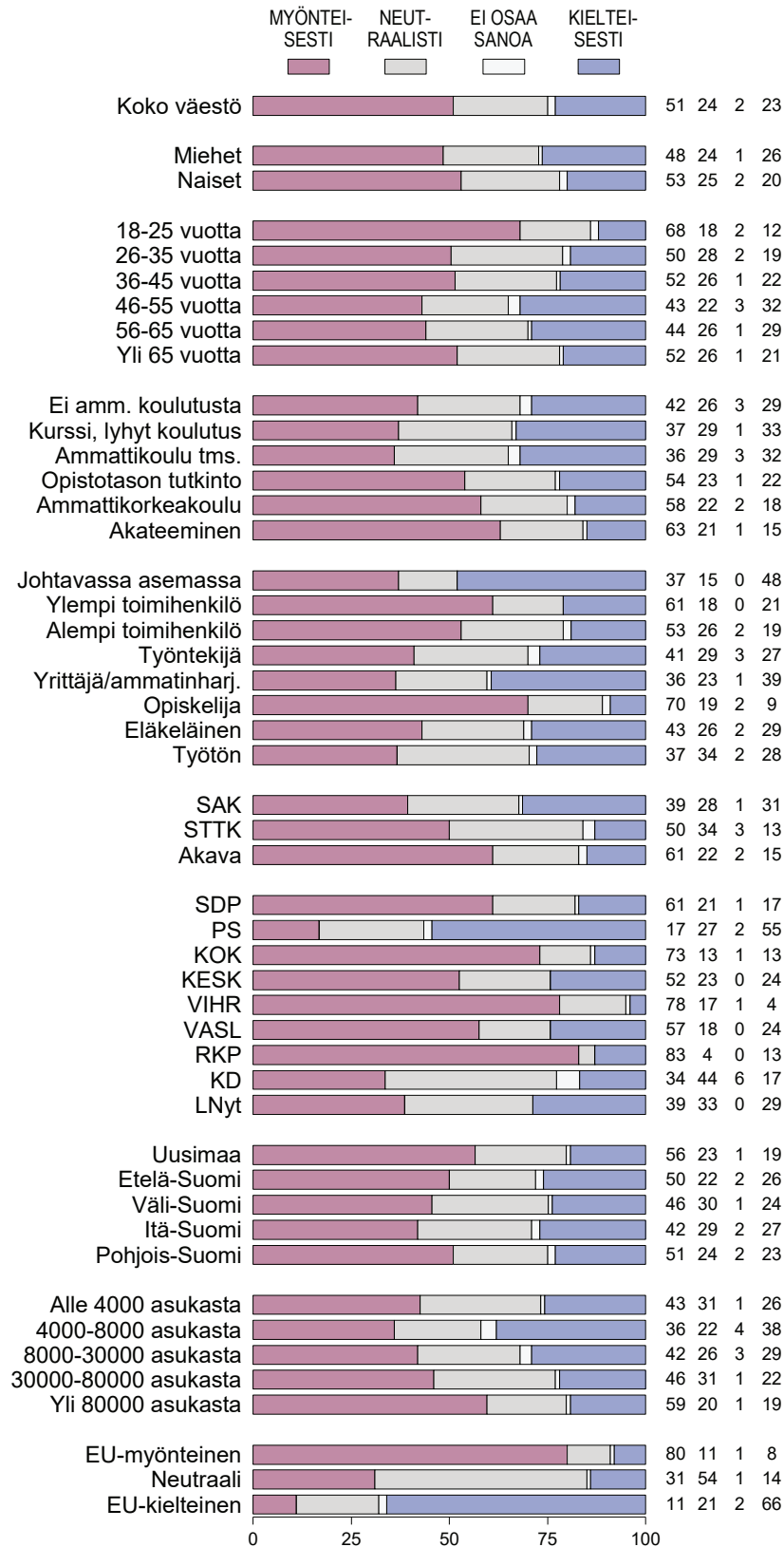
"Suomen pitäisi ajaa omia kansallisia etujaan EU:ssa paljon nykyistä tiukemmin" (%)

Miten suhtautuu nykyisin maamme EU-jäsenyyteen (%)

Miten suhtautuu siihen, että rahayksikkömme vaihdettiin markasta euroksi (%)

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää suomalaisen yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Arviot esittelevät ajankohtaisia ideoita ja keskustelunaiheita. Arvioiden kirjoittajat vastaavat esitetyistä mielipiteistä, jotka eivät välttämättä edusta EVAn kantaa.

Arviot löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-074X (PDF)